

De suggestie van de verdediging eerst de in de strafzaken van K., V., S. en H. genoemde getuigen te horen alvorens de gegijzelde aan de tand te voelen, wordt verworpen reeds omdat deze getuigen in de strafzaak tegen K., welke stukken gevoegd zijn in de strafzaken van V., S. en H., over het onderliggende geschilpunt uitvoerig zijn gehoord. Dit alles brengt mee dat niet kan worden geoordeeld dat de aanwending van het dwangmiddel in casu in strijd is met het beginsel van proportionaliteit en subsidiariteit.

4 Voor zover nodig wordt nog opgemerkt dat de door de verdediging tegen het bevel tot gijzeling, zoals gegeven ter zitting van 22 september 2000, aangevoerde bezwaren geen bespreking behoeven nu tegen zo'n bevel, gelet op artikel 294, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering, geen rechtsmiddel openstaat.

Het verweer dat het bevel tot gijzeling niet binnen de in artikel 224 van het Wetboek van Strafvordering genoemde termijn aan de gegijzelde is betekend, wordt verworpen reeds omdat dit bevel op de openbare terechtzitting, waar de gegijzelde als getuige is gehoord, aan de gegijzelde mondeling is medegedeeld, blijkens het van die terechtzitting opgemaakte proces-verbaal in de zaken van V., S. en H.

5 Het contact van de advocaat met de gegijzelde wordt geregeld bij de penitentiaire regelgeving. Het hof treedt niet in de beoordeling van de toepassing van die regels.

Het vorenstaande leidt tot de slotsom dat het verzoek tot opheffing van de gijzeling moet worden afgewezen.

De beslissing

Het hof:

Wijst af het verzoek tot opheffing van de gijzeling.

Deze beschikking is gegeven op 28 september 2000, in raadkamer van dit hof door mr. Boumans, voorzitter, mrs. IJland-van Veen en Wiewel, raadsheren, in tegenwoordigheid van Peepkorn, als griffier.

nr. 70 Opheffing gijzeling journalist

Hof Amsterdam 9 oktober 2000

Beschikking ter openbare terechtzitting inzake de gijzeling van: Koen Voskuil, Geboren op 8 juli 1975, wonende te Amsterdam, thans verblijvende in het huis van bewaring Havenstraat te Amsterdam.

1 De feiten en de rechtsgang

Het hof heeft ter openbare terechtzitting van 22 september 2000 in de strafzaken tegen J.A. van S. en N. H. een bevel tot gijzeling gegeven van Koen Voskuil voor ten hoogste 30 dagen en bepaald dat Voskuil op 9 oktober 2000 aan het hof zal worden voorgeleid.

2 Beoordeling

2.1 Ter openbare terechtzitting van 22 september 2000 heeft V. onder ede als getuige verklaard, voor zover van belang: 'De inhoud van de tip die ik in mijn artikelen toeschrijf aan een politiemans van het Amsterdamse politiekorps en die ging over de wateroverlast was: "Dat hebben we er maar van gemaakt. Soms heb je net even een doorbraak nodig in je onderzoek." Ik heb dit zo uit de mond van de politiemans gehoord. Ik weet dat hij betrokken was bij een eerder onderzoek tegen K.'
Op de vraag: 'Was deze man, de tipgever, betrokken bij het onderzoek op de Nachtwachtlaan 332 en op de hoogte van dat onderzoek?' luidde het antwoord van Voskuil: 'Ja, de tipgever was op de hoogte en tevens betrokken bij dat onderzoek.'

2.2 Aan de dossiers in de strafzaken tegen Van S. en H. zijn nadien tien ambtsedige processen-verbaal toegevoegd. Deze verbaalen houden het volgende in.

Het door J.A. Olierook, hoofdinspecteur van politie werkzaam in de politieregio Amsterdam-Amstelland, als chef van het kernteam Amsterdam Amstelland Gooi- en Vechtstreek, opgemaakte proces-verbaal houdt in dat hij aan inspecteur R. Burggraaf opdracht heeft gegeven een onderzoek in te stellen naar de personen die onderzoek hebben verricht dan wel betrokken waren bij:

1. het onderzoek tegen K. betrekking hebbend op de wapen- en verdovende middelen vondst in perceel Nachtwachtlaan 332 te Amsterdam en
2. bij een eerdere zaak tegen K. voornoemd, een wapen en verdovende middelen vondst in 1994 door team 3 van de Dienst Centrale Recherche, in de Newtonstraat te Amsterdam. Het proces-verbaal dat Burggraaf voornoemd heeft opgemaakt naar aanleiding van het in verband met die opdracht ingestelde onderzoek houdt in, dat bij de twee bedoelde onderzoeken al dan niet zijdelings betrokken zijn geweest:

S. Snieder, brigadier van politie,
H. Bieze, brigadier van politie,
W. Japing, brigadier van politie,
T. Spel, hoofdagent van politie,
A. Budding, hoofdagent van politie,
H. van der Pluijm, brigadier van politie,
J. Kist, brigadier van politie,
N. Wagid Hosain, administratief medewerker.

Deze opsporingsambtenaren hebben ieder afzonderlijk in een op ambtseed opgemaakt proces-verbaal verklaard dat zij over deze onderzoeken en/of over enig ander feit nimmer contact gehad hebben met een man genaamd Koen Voskuil of enige andere journalist. De administratief medewerker die bij beide onderzoeken betrokken is geweest, heeft verklaard, welke verklaring is neergelegd in een door R. Burggraaf voornoemd, opgemaakt proces-verbaal: 'Ik heb op geen enkele wijze contact gehad met een journalist genaamd Voskuil of welke journalist ook.'

2.3 Heden heeft Voskuil verklaard bij zijn verklaring zoals afgelegd ter openbare terechtzitting van 22 september 2000 te blijven, ook nadat hem de lijst van verbalisanten zoals opgenomen in het door Burggraaf opgemaakte proces-verbaal is voorgehouden. De in die lijst genoemde verbalisanten voldoen aan de door Voskuil genoemde kenmerken. Voorts heeft hij verklaard dat de naam van zijn bron niet voorkomt in het genoemde proces-verbaal van Burggraaf.

2.4 Ter terechtzitting zijn heden voorts gehoord: N. Moinat, G. van Hoeven en J.A. Olierook. Voor zover deze ter zake hebben verklaard bevestigen ze dat dit de verbalisanten zijn die bij beide onderzoeken tegen K. betrokken zijn geweest.

2.5 Uit het vorenoverwogene kan niets anders worden afgeleid dan dat de verklaring van Voskuil, inhoudende dat hij de ten processe

bedoelde informatie van een politiefunctaris heeft gekregen die bij beide onderzoeken tegen K. betrokken was, geheel op zichzelf staat en op geen enkele wijze door verklaringen van anderen en/of de inhoud van schriftelijke stukken wordt ondersteund of bevestigd. In tegen-deel: de verklaring van Voskuil wordt door verklaringen van 10 verbalisanten op ambtseed dan wel onder ede afgelegd en een administratief medewerker van het bedoelde politiekorps tegengesproken.

2.6 Dit brengt het hof thans tot het oordeel dat aan de verklaring van Voskuil, voor zover inhoudende dat hij de informatie over de oorzaak van de wateroverlast van een bij de opsporingsonderzoeken tegen K. betrokken politiemans heeft ontvangen, zoals afgelegd op openbare terechtzittingen van 22 september j.l. en heden steeds onder verband van de op 22 september afgelegde belofte, geen geloof kan worden gehecht.

2.7 Nu aan de verklaring van Voskuil in de strafzaken tegen Van S. en H. geen betekenis toekomt, dient de gijzeling van Voskuil ook geen enkel belang meer. Deze moet derhalve met onmiddellijke ingang worden opgeheven.

Beslissing

Het hof:

Heft met onmiddellijke ingang de gijzeling van Koen Voskuil op.

Aldus gedaan en uitgesproken op 9 oktober 2000 ter openbare terechtzitting van het gerechtshof te Amsterdam, zevende meervoudige strafkamer, waarin zitting hadden mr. Boumans, vice-president, mrs. IJland – van Veen en Wiewel, raadsheren en in aanwezigheid van Peepkorn als griffier.

Noot

Gerard Schuijt

Prof. mr. G.A.I. Schuijt is universitair hoofddocent aan het Instituut voor Informatierecht (UvA), bijzonder hoogleraar pers-, omroep- en telecommunicatierecht aan de Universiteit Leiden en medewerker van dit blad

Het Hof Amsterdam verraste op 22 september met het bevel een journalist te gijzelen omdat deze, als getuige in de strafzaak tegen de van wapenbezit verdachte Mink K. opgeroepen, weigerde de bron te noemen van een bericht dat hij had gepubliceerd. De verdediging hechtte waarde aan zijn getuigenis, omdat als het verhaal van de journalist juist zou zijn, het bewijs tegen de verdachte wellicht onrechtmatig verkregen zou zijn. Een politiemans zou hebben verklaard dat lekkage slechts een voorwendsel was om een bezoek aan de woning van de verdachte te brengen, waarna inderdaad wapens gevonden werden. Daarmee werd gesuggereerd dat een of meer van de op ambtseed opgemaakt proces-verbaal van politie-agenten meinedig zouden zijn.

Tegen een bevel tot gijzeling staat géén rechtsmiddel open. De rechter is echter bevoegd het bevel tot gijzeling op te heffen, ook op verzoek van de getuige. Op een dergelijk verzoek beschikte het hof op 28 september negatief: zie de eerste hierboven afgedrukte beschikking. Op 9 oktober heeft het hof uit eigen beweging de gijzeling opgeheven; zie de tweede hierboven afgedrukte beschikking.

Sinds de zaak-Goodwin (EHRM 27 maart 1996, NJ 1996, 577 m.nt. E.J. Dommering; *Mediaforum* 1996-5, p. 73-74 m.nt. W.F. Korthals Altes) en het arrest-Van den Biggelaar (HR 10 mei 1996, NJ 1996, 578 m.nt. E.J. Dommering; *Mediaforum* 1996-6, p. 89-92) geldt voor het verschoningsrecht van journalisten de regel 'ja, tenzij'. Het 'tenzij' is door het EHRM aldus geformuleerd: het een journalist dwingen om zijn bron te noemen is een beperking van de uitingsvrijheid, die niet verenigbaar is met artikel 10 EVRM, 'unless it is justified by an overriding requirement in the public interest' (r.o. 39). Met dit uitgangspunt in gedachten dient men, aldus het Hof, een dergelijke maatregel te toetsen aan de noodzakelijkheid in een democratische samenleving en aan de doelcriteria van lid 2 van artikel 10. Er dient derhalve een dringende maatschappelijke noodzaak te zijn en het belang wat er mee beoogd wordt, dient in lid 2 te zijn vermeld.

Op het uitdrukkelijk verzoek van de journalist om uit gijzeling te worden ontslagen beschikte het hof negatief. Het hof noemt als motivering voor de gijzeling en voor de negatieve beschikking twee belangen. Het ene belang is dat van Mink K. en diens medeverdachten niet ten onrechte veroordeeld te worden. Hier worden als het te dienen belang dus de rechten van anderen aangevoerd. Het andere belang dat het hof aanvoert is 'de integriteit van politie en justitie'. Artikel 10 lid 2 spreekt slechts van 'het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen'. Men kan zich afvragen of wat het hof aanvoert daaronder te brengen is, ja of het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht überhaupt wel ter discussie staan.

Voorop blijft echter staan de vraag of de maatregel van de gijzeling om de journalist te dwingen zijn bron te noemen dringend noodzakelijk is in een democratische samenleving en dus dient te voldoen aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Het hof gaat daarop in in par. 3 van de beschikking. Gijzeling van een journalist mag men gerust een paardenmiddel noemen met een hoog gehalte aan 'potentially chilling effect' (r.o. 39 van 'Goodwin') op de vrije nieuwsgaring. Dus er moet wel wat bij komen kijken, wil een dergelijke maatregel proportioneel zijn. Ik vraag mij af of het hof, anders dan het aan het eind van die paragraaf doet voorkomen, wel echt op deze vraag ingaat.

Het hof gaat wél in op de eis van subsidiariteit: is op andere manier (dan de journalist dwingen zijn bron te noemen) te achterhalen of het juist is wat de journalist heeft geschreven? Het lijkt er op dat het hof geen alternatief ziet voor het achterhalen van de bron, maar de vraag lijkt mij eerder of er een alternatief is voor het vinden van de waarheid met betrekking tot de getuigenissen en processen-verbaal. Uiteraard was er een alternatief: het opnieuw en nu door het hof zelf horen van de desbetreffende getuigen. Lastig, zeker waar, en met vertragend effect op de behandeling van de onderhavig strafzaak, ook dat is waar, maar onmogelijk? De vraag of voldaan is aan de eis van subsidiariteit krijgt nog een extra dimensie doordat het hof twee weken later de gijzeling zou opheffen onder de mededeling dat het tot de conclusie is gekomen dat aan het verhaal van de journalist geen geloof kan worden gehecht, omdat zeven politie-agenten inmiddels in een op ambtseed opgemaakt

proces-verbaal hadden verklaard niet met de journalist gesproken te hebben. Nog afgezien van de daarmee ontstane kwestie dat het hof in deze samenstelling tegenover de verdachte daarmee niet meer onbevooroordeeld was, kan men zich afvragen of het hof niet ook zónder gijzeling tot deze conclusie had kunnen komen. Voorts kan men zich afvragen of het hof zich er zo gemakkelijk van af kon maken. In civiele procedures, als een journalist zich ter staving van zijn bewering beroept op een geheim te houden bron, pleegt de rechter dat zwijgrecht te respecteren, maar anderzijds de journalist te veroordelen wegens onrechtmatige daad als hij er niet in slaagt zijn – voor eiser schadelijke – bewering op andere wijze hard of op zijn minst aannemelijk te maken. De waarheid kan dan in het midden blijven. (bijv. Pres. Rb. Arnhem 14 februari 1997, *KG* 1997, 96; zie voorts Schuijt (*Onrechtmatige Daad VII*), aant. 39). In het strafrecht daarentegen hoort de rechter zelf op zoek te gaan naar de waarheid enerzijds in het belang van de verdachte niet ten onrechte te worden veroordeeld en anderzijds in het belang van de samenleving dat tegen de misdaad wordt opgetreden. In dat kader moet worden toegegeven dat de journalist met zijn publicatie, waarop de verdediging zich beroept, inderdaad een probleem op het bord van de rechter heeft gelegd. Het is evenwel de (waakhond) functie van de vrije pers – zie nogmaals de Goodwin-zaak, r.o. 39 – dat te doen en het is de functie van de onafhankelijke rechter die problemen op te lossen. Was dat niet eerder lastig dan onmogelijk?

Zoals gezegd staat er tegen het bevel tot gijzeling geen rechtsmiddel open en nu de journalist uit gijzeling is ontslagen, heeft hij geen belang meer bij andere acties – verzoek tot opheffing, kort geding tegen de staat – om de gijzeling te doen opheffen en kan hij tegen negatieve beslissingen daarop ook niet in cassatie. Op zichzelf is dat al hoogst merkwaardig voor een zo zware ingreep in de vrije nieuwsgaring als een besluit een journalist te gijzelen. Voskuil is in Nederland uitgeprocedeerd en kan nu alleen nog een klacht indienen bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.

Nog twee opmerkingen naar aanleiding van de publiciteit die de zaak-Voskuil heeft opgeroepen. In berichten en commentaren en in radio- en televisiedebatten over en naar aanleiding van de zaak trof mij vaak bij een aantal deelnemers aan het debat een koppeling van het toekennen van een verschoningsrecht aan een oordeel over de journalistieke kwaliteit van auteur en publicatie. Voskuil werd ‘slechts’ een leerling-journalist genoemd, hij werkte bij een onbelangrijk gratis verspreid blad, zijn verhaal klopte niet en was onvoldoende door andere bronnen ondersteund, hij zou zich hebben laten gebruiken door de verdediging van Mink K., enzovoorts. Ik heb daar geen oordeel over en Voskuil kan zich niet verweren, maar al die bezwaren tegen Voskuil doen niet ter zake. Het EHRM heeft voor zijn ja-tenzij-regel nergens enige beperking aangelegd bij de kwaliteit van de betrokken journalist of de kwaliteit van zijn publicatie. De bronbescherming als zodanig is het maatschappelijk belang. Wil men daarop een uitzondering maken dan moet er een nog zwaarder wegend maatschappelijk belang te zijn. Anders gezegd: erkenning van het verschoningsrecht van een journalist hoeft niet in te houden dat men geloof hecht aan zijn verhaal. Het hof had zeer wel het verschoningsrecht van Voskuil kunnen erkennen maar na zorgvuldig onderzoek tot de conclusie kunnen komen dat zijn verhaal niet deugde.

Het is begrijpelijk dat de beslissing van het hof de journalist Voskuil te gijzelen de vraag oproep of de rechtspraak voldoende bescherming biedt aan journalisten. Deze vraag werd uiteraard door de belangenvereniging NVJ opgeworpen. De NVJ heeft daarbij het Comité van Ministers van de Raad van Europa aan haar zijde. Het Comité heeft de lidstaten begin dit jaar aanbevolen het journalistieke bronnengeheim in de nationale wetgeving te verankeren, omdat het Goodwin-arrest in de uitwerking nogal vragen overliet en – zo mag men er nu aan toevoegen – de gijzeling van Voskuil door Hof Amsterdam niet kon voorkomen (zie hierover D. Voorhoof, ‘Raad van Europa wil betere bescherming van journalistiek bronnengeheim’, *Mediaforum* 2000-5, p. 158-160). Toch weet ik niet zo zeker of het verstandig is de bronbescherming wettelijk te willen regelen. Het zal dan toch neerkomen op een uitwerking van wat een ‘overriding requirement in the public interest’ is. Aan elke geformuleerde uitzondering zal het bezwaar kleven, dat het in een concreet geval een aantasting van het beginsel kan zijn en ook dán zal er een rechter of rechterlijke instantie zijn die beginsel en uitzondering moet toepassen. Kortom, een wettelijke regeling kan een beslissing als genomen door Hof Amsterdam in de zaak-Voskuil niet voorkomen. Waar een wettelijke regeling wel toe kan leiden is dat zij in de uitvoerigheid van de regeling der uitzonderingen heel ver afdwaalt van het beginsel. Een voorbeeld daarvan treft men aan in het voorstel van het Tweede Kamerlid Dittrich, dat in voorkomende gevallen een commissie de kwaliteit van de bron van de journalist gaat beoordelen en aan de hand daarvan beslist of de journalist wel of niet recht op bescherming

van zijn bron gegund zal worden (*Volkskrant* 25 september 2000, p. 7). Dittrich voert ineens een geheel ander criterium in dan door het EVRM in ‘Goodwin’ wordt gehanteerd. Zomin als het gaat om de kwaliteit van de journalist of de kwaliteit van zijn verhaal, net zo min gaat het om de kwaliteit van de bron – nog afgezien van de vraag of de journalist zich niet ook tegenover zo’n commissie op zijn brongeheime zal beroepen.

Zie over het verschoningsrecht de dissertatie van W.F. Korthals Altes, *Naar een journalistiek privilege*, Amsterdam: Cramwinckel 1989 en de door hem vermelde literatuur (en geschiedenis in Nederland). Zie ook de Memorie van Toelichting bij het initiatief-wetsvoorstel Jurgens voor een ‘Wet op het journalistiek privilege’, *Kamerstukken II* 1992/93, 23 133, nr. 1 e.v. Zeer aanbevolen is ook de conclusie van A-G. Koopmans bij HR 10 mei 1996, *NJ* 1996, 578.

Nr. 71 Versatel vs. Staatssecretaris V&W

Rb. Rotterdam 13 oktober 2000

Uitspraak van de meervoudige kamer voor bestuursrechtelijke zaken in het geding tussen

1. Versatel Telecom International N.V., gevestigd te Amsterdam, eiseres 1, 2. Versatel 3G N.V., gevestigd te Amsterdam, eiseres 2, gemachtigden mr. E.J. Dommering en mr. J.R. van Angeren, beiden advocaat te Amsterdam,

en

de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, verweerder, gemachtigde mr. A. B. van Rijn, advocaat te Den Haag.

1 Ontstaan en loop van de procedure

Verweerder heeft in de Staatscourant van 3 april 2000 (nr. 66) een bekendmaking als bedoeld in artikel 3, eerste en derde lid, van het Frequentiebesluit en een mededeling als bedoeld in artikel 5, tweede lid, van het Frequentiebesluit gedaan met betrekking tot de veiling van UMTS-frequenties.

Daartegen is namens eiseres 1 bij brief van 8 mei 2000, aangevuld bij brief van 23 mei 2000, bezwaar gemaakt.

Bij besluit van 15 juni 2000 heeft verweerder het bezwaar niet-ontvankelijk verklaard.

Tegen dit besluit (hierna: het bestreden besluit) heeft mr. E.J. Dommering namens eiseressen bij brief van 29 juni 2000 beroep ingesteld. De rechtbank heeft bepaald dat de zaak versneld wordt behandeld.

Verweerder heeft bij brief van 7 augustus 2000 een verweerschrift ingediend.

Het onderzoek ter zitting heeft plaatsgevonden op 1 september 2000. Eiseressen hebben zich laten vertegenwoordigen door hun gemachtigden, met bijstand van mr. M. van der Heide, werkzaam bij eiseres 1. Verweerder heeft zich laten vertegenwoordigen door zijn gemachtigde, met bijstand van mr. T. van Muijden, werkzaam bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat.

2 Overwegingen

Artikel 2, tweede lid, en derde lid, eerste volzin, van het Frequentiebesluit – een algemene maatregel van bestuur, vastgesteld op grond van de artikelen 3.3, zevende lid, en 3.5, derde lid, van de Telecommunicatiewet – luidt:

‘2. In het frequentieplan wordt voor de hoofdcategorieën zakelijk gebruik en overige gebruik, alsmede voor de categorie commerciële omroep, per eenheid van frequentieruimte, met inachtneming van het bepaalde in het derde en vierde lid, vastgesteld of bij de verlening van een vergunning hetzij de procedure van op volgorde van binnenkomst, hetzij de procedure van veiling of vergelijkende toets wordt toegepast. 3. De procedure van veiling of vergelijkende toets wordt alleen toegepast terzake van de verdeling van frequentieruimte voor de hoofdcategorie zakelijk gebruik en de categorie commerciële omroep. (...)’.

Artikel 3 van het Frequentiebesluit luidt:

‘1. De procedure voor het verlenen van een vergunning die door middel van een veiling of een vergelijkende toets zal worden verleend, vangt aan op een door Onze Minister te bepalen tijdstip. Hiervan wordt in de Staatscourant mededeling gedaan alsmede van het besluit van Onze Minister welke van beide procedures zal worden toegepast. 2. Ten aanzien van het in het eerste lid bedoelde besluit tot vaststelling van de procedure door middel waarvan een vergunning voor het gebruik van frequentieruimte zal worden verleend, geldt dat de procedure van vergelijkende toets slechts wordt toegepast indien het algemeen maatschappelijk, cultureel of economisch belang dit vordert. 3. De in het eerste lid bedoelde bekendmaking houdt tevens een beschrijving in van de frequentieruimte waarop de te verlenen vergunning betrekking heeft, alsmede, in het geval de verlening geschiedt door middel van een veiling, de periode waarin de veiling plaatsvindt en de aan de vergunning te verbinden voorschriften en beperkingen.’

Artikel 4, eerste lid, eerste volzin, van het Frequentiebesluit luidt:

‘1. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld omtrent de indiening van de aanvraag om een vergunning en omtrent de inhoud van de aanvragen en de daarbij te overleggen gegevens. (...)’.

Op grond van artikel 5, tweede lid, van het Frequentiebesluit wordt van de beschikbaarheid van het zogeheten aanvraagdocument mededeling gedaan in de Staatscourant.

Artikel 6, eerste lid, eerste volzin, van het Frequentiebesluit luidt: ‘1. Tot de veiling en de vergelijkende toets worden slechts toegelaten aanvragers die voldoen aan bij ministeriële regeling te stellen eisen. (...)’.

Artikel 8, eerste lid, eerste volzin, van het Frequentiebesluit luidt: ‘8. Bij ministeriële regeling worden in het kader van de behandeling van een aanvraag om een vergunning regels gesteld omtrent de wijze waarop de veiling of de vergelijkende toets plaatsvindt. (...)’.

Verweerder heeft in de Staatscourant van 3 april 2000 (nr. 66) – onder de kop: ‘Bekendmaking. Frequentie-uitgifte derde generatie mobiele telecommunicatie in Nederland. Aanvraagprocedure vergunningen IMT-2000-frequenties’ en onder verwijzing naar de artikelen 3 en 5 van het Frequentiebesluit – een bekendmaking als bedoeld in artikel 3, eerste en derde lid, van het Frequentiebesluit en een mededeling als bedoeld in artikel 5, tweede lid, van het Frequentiebesluit gedaan met betrekking tot de veiling van UMTS-frequenties (hierna: de bekendmaking).

De bekendmaking bevat – voorzover hier van belang – de volgende passages:

‘De IMT-2000-frequenties zijn verdeeld over vijf vergunningen, alle bestemd voor landelijk gebruik. (...) De radio-frequenties waarop de vijf vergunningen betrekking hebben, zijn verdeeld in de volgende kavel: (...)’.

‘De verlening van de vijf vergunningen zal door middel van de procedure van veiling geschieden.’

In de Staatscourant van 7 april 2000 (nr. 71) heeft verweerder – onder verwijzing naar onder andere de artikelen 4, eerste lid, 6, eerste lid, en 8, eerste lid, van het Frequentiebesluit – bekendgemaakt de Regeling aanvraag vergunning voor IMT-2000 (hierna: de Regeling aanvraag).

Artikel 2 van de Regeling aanvraag – voorzover hier van belang – luidt: ‘Voor IMT-2000 zijn de volgende vijf vergunningen beschikbaar: (...)’.

Artikel 3 van de Regeling aanvraag – voorzover hier van belang – luidt: ‘1. De vergunningen voor IMT-2000 worden verleend door middel van de procedure van veiling.

2. De radio-frequenties, bedoeld in artikel 2, worden ten behoeve van de veiling, bedoeld in het eerste lid, verdeeld in de volgende kavel: (...)’.

Bij brief van 10 april 2000 heeft eiseres 1 het aanvraagdocument opgevraagd, dat vervolgens door verweerder aan haar is toegezonden.

Bij brief van 8 mei 2000, aangevuld bij brief van 23 mei 2000, is namens eiseres 1 bezwaar gemaakt tegen de bekendmaking. Het bezwaar is gericht tegen de beslissing dat de procedure van veiling zal worden toegepast en tegen de vaststelling van het aantal vergunningen en de omvang van de te veilen kavels.

Bij notariële akte van 25 mei 2000 is eiseres 2 opgericht. Bij brief van 26 mei 2000 is namens verweerder aan eiseres 1, naar aanleiding van het daartoe door haar gedane verzoek, medegegeeld ‘dat wij de tenaamstelling van de aanvragende partij zullen veranderen in Versatel 3G N.V.’

Vervolgens heeft verweerder bij het bestreden besluit het bezwaar niet-ontvankelijk verklaard.

Bij besluit van 28 juni 2000 heeft verweerder eiseres 2, naar aanleiding van haar daartoe strekkende aanvraag, toegelaten tot de veiling.

Bij brief van 29 juni 2000 is namens eiseressen beroep ingesteld tegen het bestreden besluit.

De veiling heeft geleid tot de verlening van (de) vijf vergunningen aan andere ondernemingen dan eiseres 2. Tegen de besluiten waarbij de vergunningen zijn verleend, is namens eiseressen bezwaar gemaakt.

Verweerder heeft primair geconcludeerd tot niet-ontvankelijkverklaring van het beroep, aangezien eiseressen daarbij geen (proces)belang (meer) hebben. Aan dat standpunt ligt ten grondslag dat, nu de veiling inmiddels is afgelopen en eiseressen – uiteindelijk – geen gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid in het kader van een verzoek om voorlopige voorziening een voorlopig rechtmatigheidsoordeel terzake te verkrijgen, de belangen van eiseressen genoegzaam aan de orde kunnen komen in het kader van het bezwaar tegen de besluiten waarbij de vergunningen aan andere ondernemingen dan eiseres 2 zijn verleend. Subsidiair heeft verweerder aangevoerd dat het bezwaar terecht niet-ontvankelijk is verklaard, zodat het beroep ongegrond dient te worden verklaard. Aan dat standpunt ligt – kort weergegeven – het volgende ten grondslag:

de bekendmaking bevat geen besluiten in de zin van artikel 1:3, eerste lid, van de Awb, doch slechts mededelingen van informatieve aard, vooruitlopend op de (bekendmaking van de) Regeling aanvraag; de bekendmaking is derhalve niet op rechtsgevolg gericht; de besluiten,